

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ**

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Майя НІКОЛАЄВА

серія _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ
ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ**

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*
Галузі знань – 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність – 052 Політологія

Освітньо-професійна програма: Політологія
другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 052 – Політологія

2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Технології конструювання політичного простору» Одеса: ОНУ, 2024. 23 с.

Розробники: С.В.

КОЧ Світлана Вадимівна – доктор політичних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології ФМВПС

Протокол № 1 від “30” серпня 2024 р.

Завідувач кафедри.

(Світлана КОЧ)

Погоджено із гарантом ОПП

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС Протокол № 1
від 30 серпня 2024 р.

Голова НМК

(Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від “_____” _____ 202_____ р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від “_____” _____ 202_____ р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)

ЗМІСТ		
1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3.	Зміст навчальної дисципліни	7
4.	Структура навчальної дисципліни <i>(денна / заочна)</i>	10
5.	Теми практичних занять	11
8.	Самостійна робота	14
9.	Методи навчання	17
10.	Форми контролю та методи оцінювання Критерії оцінювання результатів навчання	18
11.	Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти	19
12.	Методичне забезпечення	19
13.	Питання для підготовки до підсумкового контролю	20
14.	Рекомендована література до вивчення курсу	21

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Технології конструювання політичного простору

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2 ІНДЗ – дослідження та презентація спеціальної теми.	Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки Спеціальність 052 – політологія Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	ОК 09	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 – год.	6 – год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 – год.	4 - год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 – год.	80 – год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - 30 год.	
		Форма підсумкового контролю: іспит	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Технології конструювання політичного простору»

КОД дисципліни в ОПП «Політологія» – ОК 09

Дисципліна «Технології конструювання політичного простору» включена до переліку обов'язкових освітніх компонентів освітньо-професійної програми (ОПП) для другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 – «Політологія».

Мета дисципліни полягає в ознайомленні студентів з основними концепціями, методами та інструментами, які використовуються для конструювання політичного простору. Цей курс спрямований на розвиток аналітичних та теоретичних навичок, необхідних для розуміння та аналізу політичного середовища.

Цей курс спрямований на поглиблене вивчення і розуміння того, як структурується і функціонує політичний простір, що є критичним для майбутніх політологів у їх професійній діяльності.

Завданням курсу є: 1) Ознайомлення студентів з ключовими теоріями та концепціями, що лежать в основі інтерпретації поняття «політичний простір»; 2) Дослідження структури та динаміки політичного простору на різних рівнях (національному, регіональному, міжнародному) з урахуванням впливу ідеологій, соціальних та економічних чинників; 3) Засвоєння технологій модифікації та трансформації політичного простору; 4) Заохочення студентів до критичного оцінювання та аналізу політичного простору, його еволюції та впливу на суспільство і політичні процеси; 5) Застосування набутих знань і навичок для аналізу сучасних політичних викликів та розроблення стратегій управління політичними процесами; 6) Формування навичок прогнозування змін політичного простору, застосовуючи аналітичні методи для прогнозування змін у політичному ландшафті, виявлення потенційних ризиків і можливостей для адаптації політичних стратегій в умовах нових викликів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теоретичних та практичних аспектів формування, модифікації та трансформації політичного простору. Студенти вивчатимуть технології створення політичного простору, інструменти управління політичними процесами та методи прогнозування політичних змін.

Пререквізити: ОК 6 Філософія політики. **Постреквізити:** ОК 10 Технології електронного менеджменту та маркетингу

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів: 1. Політичний простір: теоретико-методологічні основи аналізу; 2. Змістовні характеристики технологій конструювання політичного простору

Вивчення дисципліни спрямоване на формування наступних **компетентностей**:

Інтегрально компетентності (ІК) Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальних компетентностей (ЗК): ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальних (фахових) компетентностей (СК): СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації; **СК06.** Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного,

історичного та соціокультурного контексту; **ПРН 02.** Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань; **ПРН 06.** Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**: структуру та динаміку політичного простору на національному, регіональному та глобальному рівнях; взаємозв'язок політичного простору з іншими сферами – соціальною, економічною та культурною; закономірності впливу ідеологій, соціальних, економічних і технологічних чинників на політичний простір; методи аналізу та прогнозування змін у політичному просторі; ключові політичні процеси та технології впливу на їх перебіг; складові політичного ландшафту та закономірності його зміни; наукові методи для дослідження політичного простору в динаміці; технології конструювання стратегій політичної комунікації; технології моделювання, трансформації та управління політичними процесами.

Слухачі курсу мають **вміти**:

вміти розпізнавати та аналізувати основні компоненти політичного простору, включаючи акторів різного таксономічного рівня, канали та засоби комунікації, соціальні та політичні інститути; вміти прогнозувати тенденції та напрямки розвитку політичних процесів на основі аналізу даних та оцінки впливу різних факторів; застосовувати технології, які модифікують, трансформують, конструюють, адаптують політичний простір; застосовувати аналітичні інструменти для моделювання політичних процесів; обґрунтовувати стратегії політичної комунікації, які враховують специфіку політичного простору та акторів; розробляти стратегії управління політичними процесами та прогнозувати їхні наслідки; працювати з різними джерелами інформації та застосовувати їх для аналізу політичних викликів; критично оцінювати політичні простори та прогнозувати їх еволюцію під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕХНОЛОГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСТОВИ АНАЛІЗУ

ТЕМА 1. Методологічні підходи до аналізу становлення та розвитку концепту «політичний простір».

Концептуальні моделі простору: «ньютонівська», «ейнштейнівська». Три концептуалізації політичного простору: географічний (фізичний) образ; соціальний образ; символічний образ.

Простір як умова організації політичного процесу. Простір як результат політичної взаємодії. Політичний простір як багатовимірний феномен, що охоплює інститути, ідеології, соціальні групи та їх взаємодії (К. Шмітт, А. Де Токвіль, М. Фуко).

Історичні витоки концепту «політичний простір» (Аристотеля, Т. Гоббс, Дж. Локк). Ключові традиційні підходи до визначення концепту «політичний простір»: структурно-функціональний (Т. Парсонс), інституційний (Д. Нортон, П. Пірсон), системний (Н. Луман), соціологічний (П. Бурдьє), геополітичний (С. Беренштейн, Х. Мкіндер). Вплив глобалізації на концепт політичного простору.

Концептуалізація простору в інформаційному суспільстві. Причини переходу від фізичного до віртуального політичного простору. Комунікаційні теорії в політології (К. Дойч, Ю. Хабермас). Комунікаційні та інформаційні простори в політиці (Ж. Бодрійєр, П. Леві). Мережевий підхід (М. Кастельс). Постмодерністський підхід (Ж. Ліотар). Акторно-мережевий підхід (Б. Латур). Концепція політичної культури (Г. Алмонд, С. Верба, Р. Рорті).

ТЕМА 2. Трансформація концепту «політичний простір» у цифрову епоху

Перехід від фізичного до цифрового простору. Концепт «гетеротопії» М. Фуко.

Розширення меж політичного простору. Створення нових каналів для політичної активності. Кіберпростір. Медіатизація політики. Віртуалізація політичних процесів. Колективний інтелект у віртуальному просторі. Віддалені формати політичної активності.

Зміщення традиційних політичних інститутів та нові форми політичної участі. Процесуальна демократія. Цифрова демократія.

Адаптації політичних теорій до нових реалій цифрового суспільства. Теорія мережевого суспільства М. Кастельса. Гіпотеза про дезінтермедіацію (усунення посередників) Л. Лессіга. Теорія дигітальної демократії (ризик, пов'язаний з цифровою нерівністю та інформаційною маніпуляцією при цифровому суспільстві). Я. Дайк, Б. Веллман. Поняття «електронного уряду» в працях Дж. Фонтейра, К. Вентона досліджують як цифрові технології змінюють процеси прийняття рішень, доступність інформації та прозорість урядових структур. Теорія «Постправди» Р. Кіза коли емоції та особисті переконання превалюють над фактами у формуванні суспільної думки та політичних рішень.

Перерозподіл влади серед політичних акторів в умовах цифровізації. Оформлення концепту «глокалізації» та «мережевої соціальної структури»

ТЕМА 3. Територіально-політичний вимір політичного простору Локус.

Територіально-географічні виміри політичного простору. Концепція «номоса землі» К. Шмітта, Теорія «життєвого простору» Ф. Ратцеля. Центр і периферія. Світ-системний підхід до аналізу політичного простору І. Валерстайна та Ф. Броделя. Локальні та регіональні політичні системи. Геополітичні та соціокультурні аспекти територіально-політичного простору. Глобалізація. Локалізація. Локус. Глокалізація. Просторові фікції

та неомарксистська географія Д. Гарві. Теорія глобального міста та нові просторові конфігурації у С. Сассена.

Територіально-політична ідентичність. Локальна ідентичність.

Політико-географічна структура держави. Державна територія. Кордони. Буферні простори. Карта як інструмент політичної влади. Територіальний суверенітет та конфлікти. Фоми територіального дисбалансу (децентралізація / федералізм). Теорія простору та влади М. Кастельса.

ТЕМА 4. Соціально-інституційний вимір політичного простору. Топос.

Топос як символічний простір. Політичний простір у вимірах соціальної топології. Роль соціальних структур у формуванні політичного простору. Концепт простору політичної активності. Поняття «гетеротопії» М. Фуко. Концепт соціального простору П. Бурдьє. Політичний простір як соціальна реальність. Операціоналізація понять «політичний простір», «топос», «інституції». Політичний простір у мультикультурних суспільствах. Політичні інститути як механізми впорядкування соціальних відносин. Формалізація політичних процесів через інститути. Теорія інституційних змін Д. Норта. Динаміка соціальних змін. Теорія структур Е. Гіденса.

Концепт «виробництва простору» А. Лефевра. Віртуальні простори і їх вплив на політичну активність. Транснаціональні інститути та їхній вплив. Вплив технологій на інституційні межі та функції політичного простору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕХНОЛОГІЙ КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ

ТЕМА 5. Конструювання простору політичної дії

Національні доктрини як інструмент політичного впливу та ідентичності. Трансформація проторових доктрин сучасних національних доктрин держав у відповідь на глобалізаційні виклики та зміни політичної парадигми. Політичний простір як результат адаптації національних доктрин до нових умов.

Модифікація просторових уявлень в критичній геополітиці. Поняття «геополітичного уявлення». Здатність дискурсу та карт впливати на формування політичних рішень і позицій. Геополітичне картування. Дискурсивні технології. Ретрансляція геополітичних наративів. Поняття «образу території». Створення та закріплення образу території.

Політична міфологія та ідеологія як механізм конструювання простору: імперія vs держава модерну. Брендінг території. Територіальна ідентичність в умовах розширення/зменшення національних просторів, в умовах транскордонних систем. Вплив культурних та ціннісних орієнтацій на політичний ландшафт.

Мережеві національні системи. Мережеві наднаціональні системи. Транснаціональні системи.

ТЕМА 6. Адаптація та модифікація інституційних структур в конструюванні політичного простору

Поняття «інституційний дизайн». Технологічні інновації як чинник змін у політичних структурах. Технології зміни інституціональних форматів як засіб підвищення ефективності або демократичності процесів. Технології управління: цифровізація процесів прийняття політичних рішень.

Еволюція політичних структур: поступові зміни у формах взаємодії між владою та суспільством. Поняття «інституціонального склерозу». Децентралізація влади, як форма забезпечення гнучкості управління.

Методи оптимізації інституціонального дизайну. Перенесення центрів впливу: зміна інституційних конфігурацій та її вплив на баланс політичних сил. Поняття «інституціональної еластичності». Політичний простір: результат інтеракції акторів у змінній інституційній реальності. Зміна статусів і ролей акторів у політичному просторі. Концепт «ефективного громадянства».

ТЕМА 7. Віртуалізації як технологія модифікації політичного простору та процесу.

Віртуалізації як процесу, що модифікує політичний простір та політичні процеси. Переходу від фізичного до віртуального простору, нові форми політичної активності. Роль цифрових платформ у політичній комунікації. Віртуальні політичні простори: «кіберпростір», «політичні он-лайн платформи», «електронна демократія»

Трансформація політичних інститутів. Віртуалізація як чинник децентралізації політичної влади. Віртуалізація політичної участі. Нових канали для політичної участі через соціальні медіа та цифрові платформи. Соціальні мережі та онлайн-активність. Політичні кампанії в умовах діджиталізації. Віртуальні дебати. Вплив інформаційних технологій на демократичні процеси. Концепти колективного інтелекту, процесуальної та цифрової демократії. Ризики цифрової нерівності та інформаційної маніпуляції. Використання віртуальної та доповненої реальності в політичних кампаніях. Алгоритми та штучний інтелект як інструменти політичного впливу.

ТЕМА 8. Просторові симуляції електоральних політичних просторів

Просторові симуляції. Моделювання політичних систем, процесів та результатів. Електоральні простори як аналітичний інструмент дослідження взаємодії виборчих та партійних систем. Проблеми просторового моделювання в теоріях Л. Готелінга та Е. Даунса. Політична конкуренція та дистанція між позиціями в електоральному просторі. Інструменти та технології геоінформаційних систем (ГІС) в моделюванні та візуалізації електоральних просторів. Використання програмних платформ у створенні симуляцій виборів та аналізі взаємозв'язків між факторами, що впливають на виборчий процес. Демографічні та соціально-економічні параметри аналізу простору. Моделювання просторової поведінки виборців та можливості розуміння електоральної динаміки. Симуляції виборчої поведінки електоральних груп в політичних кампаніях. Фактори зміни виборчої стратегії. Просторові симуляції та виявлення електоральних трендів. Просторові симуляції в прогнозуванні результатів виборів і аналізі електоральних систем. Визначення оптимальних стратегій для кандидатів та партій.

Політичний простір як рухлива система. Технології формування електорального простору. Електоральний простір в умовах транснаціональних систем. Електронні системи голосування. Методи поляризації електорату.

Технології формування громадянської участі. (Не)традиційні методи політичної мобілізації виборців. Методи маніпуляції громадською думкою. Мікротаргетинг у виборчих кампаніях. Створення індивідуалізованих агітаційних кампаній для окремих груп виборців. Технології створення іміджів та брендів політиків: роль піар-кампаній, медіа та реклами у формуванні політичної реальності. Кібербезпека, етичні стандарти, прозорість: проблеми гнучких електоральних просторів.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Технології конструювання політичного простору»

Назви модулів і тем		Кількість годин (денна форма)					Кількість годин (заочна форма)				
Тема	Назва	Усьо го год	Лек	Сем	Інд. роба	Сам роб	Усьо го год	Лек	Сем	Інд. роба	Сам роб
Змістовний модуль 1: ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСТОВИ АНАЛІЗУ											
T.1	Методологічні відходи до аналізу становлення та розвитку концепту «політичного простору».	10	2	2	3	3	10	1		3	6
T.2	Трансформація концепту «політичний простір» у цифрову епоху.	12	2	2	4	4	12		1	4	7
T.3	Територіально-політичний вимір політичного простору Локус.	11	2	1	4	4	11	1		4	6
T.4	Соціально-інституційний вимір політичного простору. Топос.	11	2	1	4	4	11		1	4	6
Разом за змістовним модулем 1		44	8	6	15	15	44	2	2	15	25
Змістовний модуль 2: ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕХНОЛОГІЙ КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ											
T.5	Конструювання простору політичної дії	12	2	2	4	4	12	1	1	4	6
T.6	Адаптація та модифікація інституційних структур в конструюванні політичного простору	12	2	2	4	4	12	1		4	7
T.7	Віртуалізації як технологія модифікації політичного простору та процесу	10	2	2	3	3	10	1	1	3	5
T.8	Просторові симуляції електоральних політичних просторів	12	2	2	4	4	12	1		4	7
Разом за змістовним модулем 2		46	8	8	15	15	46	4	2	15	25
Усього		90	16	14	30	30	90	6	4	30	50
					60				80		

5. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин д/з
1	Методологічні відходи до аналізу становлення та розвитку концепту «політичного простору». Питання для обговорення: 1) Як концептуальні моделі простору – «ньютонівська» та «ейнштейнівська» – можуть бути застосовані для аналізу політичного простору? У чому полягають їхні основні відмінності та вплив на сучасні політичні дослідження? 2) Які ключові відмінності між географічним, соціальним і символічним образами політичного простору? Як ці концептуалізації впливають на організацію політичних процесів? 3) Як К. Шмітт, А. Де Токвіль і М. Фуко трактують політичний простір? Яким чином їхні підходи можуть бути використані для пояснення політичної взаємодії в сучасних умовах? 3) Як глобалізація вплинула на концепт політичного простору? Які ключові зміни відбулися в результаті цього впливу? 4) Яким чином інформаційне суспільство та перехід від фізичного до віртуального політичного простору змінюють структуру та динаміку політичного процесу? Як ці зміни відображаються в комунікаційних теоріях К. Дойча та Ю. Хабермаса?	2/-
2	Трансформація концепту «політичний простір» у цифрову епоху. <u>Питання для обговорення</u> 1) Яким чином концепт «гетеротопії» Мішеля Фуко може бути застосований для аналізу трансформації політичного простору в цифрову епоху? Як він розширює межі політичної активності? 2) Як кіберпростір та медіатизація політики змінюють традиційні форми політичної участі? Чи можна говорити про повну віртуалізацію політичних процесів у сучасному світі? 3) Які ризики, пов'язані з цифровою нерівністю та інформаційною маніпуляцією, виникають у контексті теорії дигітальної демократії? Як можна мінімізувати ці загрози? 4) Як гіпотеза дезінтермедіації (усунення посередників) Л. Лессіґа впливає на процеси прийняття рішень в умовах цифрової демократії? Чи є ці зміни позитивними чи негативними для політичного процесу? 5) Як концепція «постправди» впливає на політичні рішення та формування громадської думки в цифрову епоху? Чи є цей феномен загрозою для демократичних процесів?	2/1
3	Територіально-політичний вимір політичного простору Локус. <u>Питання для обговорення</u> 1) Яким чином концепція «номоса землі» Карла Шмітта впливає на сучасне розуміння територіально-політичного простору та суверенітету? 2) Як теорія «життєвого простору» Фрідріха Ратцеля може бути застосована для аналізу сучасних геополітичних процесів, включно з питаннями територіальних конфліктів та експансії? 3) Як світ-системний підхід Іммануїла Валерстайна та Фернана	1/-

	Броделя пояснює співвідношення між центром і периферією в глобальній політичній системі? Яка роль локальних політичних систем у цій динаміці? 4) Як концепції глобалізації, локалізації та глокалізації впливають на формування територіальної та політичної ідентичності у сучасному світі? 5) Яким чином карта, як інструмент політичної влади, формує уявлення про державні кордони, територіальний суверенітет та буферні простори?	
4	Соціально-інституційний вимір політичного простору. Топос. 1) Топос як символічний простір. Політичний простір у вимірах соціальної топології 2) Роль соціальних структур у формуванні політичного простору. Яким чином концепція соціального простору П'єра Бурдьє дозволяє аналізувати політичний простір як соціальну реальність? 3) Політичний простір у мультикультурних суспільствах. Політичні інститути як механізми впорядкування соціальних відносин. 4) Які основні положення теорії інституційних змін Дугласа Норта, і як вони стосуються політичного простору? 5) Як розвиток віртуальних просторів впливає на політичну активність та трансформацію інституційних меж? Концепт «виробництва простору» А. Лефевра.	1/1
5	Конструювання простору політичної дії 1) Як національні доктрини впливають на формування політичного простору та ідентичності держави? 2) Які глобалізаційні виклики та політичні зміни сприяли трансформації просторових доктрин сучасних держав? 3) У чому полягає роль геополітичних уявлень та картографічних технологій у формуванні політичних рішень? Модифікація просторових уявлень в критичній геополітиці 4) Як дискурсивні технології використовуються для ретрансляції геополітичних наративів та формування образу території? 5) Які основні характеристики мережевих національних та наднаціональних систем? Який їхній вплив на сучасний політичний простір?	2/1
6	Адаптація та модифікація інституційних структур в конструюванні політичного простору 1) Як технологічні інновації впливають на політичні структури та інституції? Які приклади можна навести з сучасної практики? 2) Що таке «інституційний дизайн», і як він може сприяти підвищенню демократичності політичних процесів? 3) У чому полягає поняття «інституційного склерозу» і як децентралізація влади може бути вирішенням цієї проблеми? 4) Як діджиталізація процесів прийняття рішень трансформує політичний простір і взаємодію між владою та громадянами? 5) Як зміна інституційних конфігурацій впливає на баланс політичних сил і ролі акторів у політичному просторі?	2/-
7	Віртуалізації як технологія модифікації політичного простору та процесу. 1) Як віртуалізація політичного простору впливає на трансформацію політичних інститутів? Чи може вона сприяти децентралізації влади?	2/1

	2) Які нові форми політичної активності виникають у віртуальному просторі завдяки цифровим платформам? 3) Як соціальні медіа та цифрові платформи змінюють механізми політичної участі та комунікації? 4) Які ризики несе цифрова нерівність та інформаційна маніпуляція в контексті віртуалізації політичних процесів? 5) Які можливості та виклики постають перед політичними кампаніями в умовах діджиталізації та використання штучного інтелекту?	
8	Просторові симуляції електоральних політичних просторів 1) Які основні методи просторового моделювання електоральних політичних просторів ви знаєте, і як вони допомагають у дослідженні взаємодії виборчих та партійних систем? 2) Які проблеми та обмеження просторового моделювання висвітлюються у теоріях Л. Готелінга та Е. Даунса? Як ці проблеми можуть впливати на точність та достовірність результатів? 3) Як технології геоінформаційних систем (ГІС) можуть бути використані для візуалізації електоральних просторів та моделювання виборчих процесів? Наведіть приклади програмних платформ, які використовуються в цих цілях. 4) Які фактори впливають на зміну виборчої стратегії в умовах динамічного політичного простору? Як можна використовувати просторові симуляції для прогнозування результатів виборів і визначення оптимальних стратегій для кандидатів та партій? 5) Обговоріть значення технологій формування громадянської участі, зокрема мікротаргетингу і створення індивідуалізованих агітаційних кампаній. Які етичні та прозорі практики є важливими для забезпечення чесності виборчих кампаній?	2/-
	Разом	14/4

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ (не передбачені)

8. САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ІНДЗ

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – опрацювання лекційного матеріалу;
- [3] – самостійне опрацювання літератури;
- [4] – індивідуальне навчально-дослідне завдання: підготовка доповіді; презентації;

Назви змістовних модулів і тем		годин	
		Інд	Са м д/з
Змістовний модуль 1 ПОЛІТИЧНИЙ ПРОСТІР: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСТОВИ АНАЛІЗУ			
T.1	Методологічні відходи до аналізу становлення та розвитку концепту «політичного простору». ІНДЗ 1. Провести аналіз однієї з концепцій політичного простору (на вибір: географічний, соціальний або символічний образ) на прикладі сучасної держави або регіону. Підготувати аналітичний звіт обсягом 5-7 сторінок з урахуванням впливу ідеологічних, соціальних та економічних чинників. 2. Виконати порівняльний аналіз двох методологічних підходів (наприклад, структурно-функціонального та акторно-мережевого) до аналізу політичного простору. Оформити результати у вигляді короткого дослідження (5-7 сторінок) з прикладами застосування кожного підходу. Теми доповідей-презентацій: 1) Віртуалізація політичного простору: виклики та можливості для держав; 2) Аналіз концепцій політичного простору у працях К. Шмітта та М. Фуко: співвідношення влади, простору та політичної динаміки; 3) Інституційні та структурні підходи до вивчення політичного простору: традиційні теорії та сучасні виклики; 4) Політичний простір в умовах глобалізації: вплив транснаціональних акторів та міжнародних організацій на формування політичних процесів; 5) Мережевий підхід М. Кастельса: роль інформаційних технологій у зміні політичного ландшафту.	3	3/6
T.2	Трансформація концепту «політичний простір» у цифрову епоху. ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Дослідити дві сучасні теорії політичного простору в цифрову епоху (наприклад, теорія мережевого суспільства М. Кастельса та концепція «постправди» Р. Кіза). Підготувати аналітичний звіт обсягом 6-8 сторінок із прикладами застосування цих теорій у сучасній політиці. 2) Проаналізувати, як медіатизація політики вплинула на конкретні політичні кампанії або громадські рухи за останні 5 років. Зібрати дані щодо використання соціальних медіа, інтернет-платформ та віртуальних просторів для політичної участі, розробити відповідний звіт. Теми доповідей-презентацій: 1) Гетеротопія М. Фуко в контексті віртуального політичного простору: нові форми політичної активності; 2) Цифрова демократія: перспективи та ризики для сучасних політичних систем; 3) Медіатизація політичних процесів у цифрову епоху: вплив на політичну участь і прийняття рішень; 4) Концепція глокалізації та мережевої соціальної структури в умовах цифровізації політичного простору; 5) Гіпотеза дезінтермедіації Л. Лессіга: усунення посередників та зміна політичних інститутів.	4	4/7

Т.3 .	Територіально-політичний вимір політичного простору Локус. ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Аналіз локальної політичної системи: дослідити локальну політичну систему одного з регіонів в Україні. Проаналізувати, як географічне розташування, історичні та соціокультурні чинники впливають на політичну ідентичність регіону. Підготувати аналітичний звіт обсягом 6-8 сторінок. 2) Порівняльне дослідження глобальних міст: Провести порівняльний аналіз 2х глобальних міст (наприклад, Лондона і Токіо) за теорією С. Сассен. Оцінити, як вони впливають на політичні процеси та які просторові конфігурації відображають їх роль у політиці. Теми доповідей-презентацій: 1) Концепція «номоса землі» К. Шмітта: сучасні інтерпретації та застосування в геополітиці; 2) Теорія «життєвого простору» Ф. Ратцеля: історичний контекст та його вплив на політичну географію 3) Світ-системний підхід І. Валерстайна та Ф. Броделя: структура світової політики; 4) Неомарксистська географія Д. Гарві: просторові фікції та соціально-економічна нерівність у політичних процесах; 5) Концепція «глокалізації»: як взаємодія глобального та локального формує нові територіальні ідентичності	4	4/6
Т 4	Соціально-інституційний вимір політичного простору. Топос. ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Аналіз концепції «гетеротопії» Мішеля Фуко: підготуйте есе з дослідженням, як ця концепція застосовується до політичного простору в мультикультурних суспільствах. 2) Вплив віртуальних просторів на політичну активність: проаналізуйте роль віртуальних спільнот та цифрових платформ у формуванні нових форм політичної участі. Теми доповідей-презентацій: 1) Політичний простір як соціальна реальність: концепція соціального простору П. Бурдьє; 2) Топос та політичний простір: символічні виміри в контексті соціальних змін; 3) Теорія структур Е. Гіденса: соціальні зміни та політичний простір; 4) Інституційні зміни Д. Норта: вплив на політичні процеси в глобальному суспільстві; 5) Концепція «виробництва простору» Анрі Лефевра та її застосування в аналізі політичних трансформацій.	4	4/6
Змістовний модуль 2 ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕХНОЛОГІЙ КОНСТРУЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОСТОРУ			

Т.5	Конструювання простору політичної дії ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Дослідити, як національні доктрини впливають на політичний простір конкретної країни. Оберіть одну країну, яка зазнала суттєвих змін у національних доктринах у відповідь на глобалізацію (наприклад, Китай, Росія, або країни ЄС). Проаналізуйте, як ці зміни трансформували національні пріоритети, геополітичну стратегію та образ території країни. Підготуйте письмовий звіт (5-7 стор.), де опишете результати дослідження Теми доповідей-презентацій: 1) Брендинг території як політичний інструмент: приклади з сучасної міжнародної політики; 2) Імперська міфологія проти політичних міфів модернової державності: історія та сучасні тенденції; 3) Вплив мережевих національних та наднаціональних систем на політичний простір (на прикладі обраної системи); 4) Концепт «глокалізації» та його роль у формуванні сучасних політичних просторів. 5) Теорія глобального міста С.Сассен: просторові конфігурації в епоху глобалізації.	4	4/6
Т.6	Адаптація та модифікація інституційних структур в конструюванні політичного простору ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Порівняйте приклади цифровізації державного управління у двох різних країнах (наприклад, Естонія та Німеччина). Проаналізуйте, як ці технології вплинули на взаємодію між владою та суспільством, на інституційні зміни. Підготуйте аналітичний звіт (6-8 сторінок), де опишете ефективність цифрових інновацій у цих країнах та їхній внесок у політичний простір. 2) Дослідження теми «інституційного склерозу». Опишіть приклад країни або організації, яка зіткнулася з цим явищем. Які заходи вжиті для відновлення функціональної еластичності інституцій? Напишіть есе (5-7 стор.), використовуючи приклади успішної та неуспішної модернізації. Теми доповідей-презентацій: 1) Цифровізація державного управління: від теорії до практики; 2) Інституційна еластичність: теорія та практика у глобальному контексті; 3) Децентралізація як відповідь на глобальні виклики	4	4/7
Т.7	Віртуалізації як технологія модифікації політичного простору та процесу. ІНДЗ (за вибором одне завдання) 1) Проаналізуйте роль соціальних мереж у політичних виборчих кампаніях у двох країнах. Напишіть порівняльне есе (6-8 стор.), де ви розглянете, як цифрові платформи використовувалися для мобілізації виборців. 2) Дослідіть вплив алгоритмів та штучного інтелекту на політичні процеси, зокрема в контексті маніпуляції інформаційними потоками. Підготуйте аналітичний звіт (5-7 стор, зокрема про використання цих технологій у виборчих кампаніях та їхній потенційний вплив на демократичні процеси. Теми доповідей-презентацій: 1) Віртуалізація політичного простору: нові можливості для політичної участі через цифрові платформи; 2) Використання штучного інтелекту та алгоритмів у політичній комунікації: переваги та ризики; 3) Цифрова нерівність і загрози для демократії в умовах віртуалізації політичних процесів; 4) Електронна демократія: нові форми взаємодії між державою та суспільством у цифровому середовищі.	3	3/5

Т.8	Просторові симуляції електоральних політичних просторів ІНДЗ 1) Розробіть просторову симуляцію виборчої кампанії для уявної політичної ситуації. Включіть демографічні, соціально-економічні параметри та врахуйте можливі зміни в електоральній поведінці. Поясніть, як результати симуляції можуть вплинути на виборчі стратегії. Теми доповідей-презентацій: 1) Роль геоінформаційних систем у моделюванні та візуалізації електоральних просторів: Технічні можливості та приклади практичного використання; 2) Аналіз просторового моделювання у теоріях Л. Готелінга та Е. Даунса: Проблеми і можливості; 3) Технології формування громадянської участі: Мікротаргетинг, індивідуалізовані кампанії та їх вплив на виборчі результати; 4) Етичні стандарти та прозорість у виборчих кампаніях: Виклики сучасних технологій та практик; 5) Прогнозування результатів виборів за допомогою просторових симуляцій: методи, інструменти та практичне застосування.	4	4/7
Разом за змістовним модулем 2		30	30/ 50
Усього годин		60/80	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- СЛОВЕСНІ ТА НАОЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ (демонстрація презентацій, створення схематичних зображень, робота з веб-сайтами органів влади та управління, організацій)
- ПРАКТИЧНІ (тестові вправи; опрацювання матеріалу шляхом підготовки презентації; аналіз практичних ситуацій (аналітичні розробки); метод проєктування)
- ІНТЕРАКТИВНІ методи навчання (під час лекційних, практичних занять)
- КОЛЕКТИВНЕ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ОПРАЦЮВАННЯ ЗАВДАНЬ (колективне обговорення з використанням дискурсивних практик, виконання ІНДЗ, презентація виконаних ІНДЗ та результатів самостійної роботи)

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Застосовано два види контролю: поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться під час лекційно – практичних занять, а також під час виконання окремих самостійних (індивідуальних) завдань.

Підсумковий контроль: іспит.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів вищої освіти в обговоренні проблемних питань	від 0 до 5
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем, доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 5
Періодичний контроль:	
Контрольна робота за змістовими модулями у формі тестування	від 0 до 5

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є спостерігачем; не виступає, не задає питання; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання апарату і джерел.
	2-3 бали	Здобувач іноді бере участь у занятті; ситуативно надає відповіді на прямі запитання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; фрагментарні знання апарату і джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	4-5 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	0 балів	Не зараховуються реферати (довідки) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1-2 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте матеріал представлений описово, висновки формальні, тема не розкрита.
	3 бали	Доповіді та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовний матеріал представлений добре, висновки відповідають на завдання, тема загалом розкрита із незначними прогалинами.
	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз достатній, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовний матеріал представлений добре, у висновку сформульовані висновки, тема загалом розкрита, презентація містить посилання на джерела.
Контрольна робота за змістовними модулями	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	10 балів	В контрольній роботі кожного з модулів по 10 запитань: 1 бал за кожну правильну відповідь.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 – 89	B	
75 – 84	C	
70 – 74	D	
60 – 69	E	
35 – 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль								Сума балів загал	Підсу мк	Сума балів
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				80	Іспит 20	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
4	4	2	2	4	4	4	4			
ІНДЗ 4*5=20				ІНДЗ 4*5=20						
Контрольна робота №2 (12 балів)								100		

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- ☐ Робоча програма, Силабус.
- ☐ Лекційні презентації; Google-class; Google-test.

13. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Концептуальні моделі політичного простору: у сучасних наукових підходах
2. Історичні витоки концепту «політичний простір» у працях Аристотеля, Т. Гоббса та Дж. Локка.
3. Порівняльні характеристики «ньютонівської» і «ейнштейнівської» моделей простору.
4. Визначення концепту «політичний простір» в роботах А. Де Токвіля і М. Фуко.
5. Простір як умова організації політичного процесу. Структурно-функціональний підхід до аналізу політичного простору
6. Інституційний підхід до визначення політичного простору (Д. Нортон, П. Пірсон)
7. Визначення політичного простору в системному підході Н. Лумана.
8. Політичний простір в комунікаційній теорії (К. Дойч, Ю. Хабермас). Роль простору в політичному процесі.
9. Трансформація концепту «політичний простір» у цифрову епоху. Перерозподіл влади серед політичних акторів в умовах цифровізації.
10. Вплив цифрового простору на межі політичної активності. Концепт «гетеротопії» М. Фуко та його вплив на визначення цифрового політичного простору.
11. Політичні процеси в умовах медіатизації політики. Канали політичної активності в цифрову епоху.
12. Нові якості політичного простору в епоху постмодерна. Концепт «мережевого суспільства» М. Кастельса.
13. Гіпотеза про дезінтермедіацію Лоуренса Лессіга та її вплив на політичні процеси
14. Теорія дигітальної демократії (ризик, пов'язаний з цифровою нерівністю та інформаційною маніпуляцією при цифровому суспільстві). Я. Дайк, Б. Веллман.
15. Поняття «електронного уряду» в працях Дж. Фонтейра, К. Вентона
16. Теорія «Постправди» Р. Кіза коли емоції та особисті переконання превалюють над фактами у формуванні суспільної думки та політичних рішень
17. Інтерпритації політичного простору в концептах «глокалізації» та «мережевої соціальної структури».
18. Територіально-географічні виміри політичного простору. Концепція «номоса землі» К. Шмітта, Теорія «життєвого простору» Ф. Ратцеля.
19. Територіально-політичний простір у світ-системному підході І. Валерстайна та Ф. Броделя.
20. Геополітичні та соціокультурні аспекти територіально-політичного простору. Виміри територіальної ідентичності: національна, локальна та інші.
21. Теорія простору і влади М. Кастельса в процесах пояснення взаємозв'язку між простором і політичною владою.
22. Глобальне місто та нові просторові конфігурації. Теорія у С. Сассена.
23. Політико-географічна структура держави. Державна територія. Кордони. Буферні простори. Карта як інструмент політичної влади.
24. Територіальний суверенітет та конфлікти. Фоми територіального дисбалансу (децентралізація / федералізм).
25. Соціально-інституційний вимір політичного простору. Топос як символічний простір.
26. Соціальний простір. Поняття «гетеротопії» М. Фуко. Концепт соціального простору П. Бурдьє.
27. Політичні інститути як механізми впорядкування соціальних відносин.
28. Динаміка соціальних змін, як чинник просторових трансформацій. Теорія структур Е. Гіденса. Теорія інституційних змін Д. Норта.
29. Віртуальні простори і їх вплив на політичну активність. Концепт «виробництва простору» А. Лефевра.
30. Транснаціональні інститути та їхній вплив. Вплив технологій на інституційні межі та функції політичного простору.

31. Геополітичне уявлення як інструмент конструювання простору політичної дії. Метод геополітичного картування
32. Вплив культурних та ціннісних орієнтацій на політичний ландшафт. Брендингу території в сучасній політиці.
33. Функціонування мережевих національних та транснаціональних систем в контексті політичного простору
34. Адаптація та модифікація інституційних структур в конструюванні політичного простору
35. Поняття «інституційний дизайн». Технології зміни інституційних форматів політичної системи. Методи оптимізації інституційного дизайну
36. Взаємозалежність інституційно конфігурації та балансу політичних сил. Поняття «інституційний склероз» та «інституційна еластичність»
37. Віртуалізації як технологія модифікації політичного простору та процесу. Поняття цифрової нерівності.
38. Цифрові форми політичної комунікації та активності. Нові канали політичної участі
39. Інформаційні маніпуляції, доповнена реальність як методи модифікації кордонів політичного простору.
40. Просторові симуляції електоральних політичних просторів
41. Проблеми просторового моделювання у теоріях Л. Готелінга та Е. Даунса?
42. Модифікація електорального простору під впливом політичної конкуренції та дистанції.
43. Вплив демографічних та соціально-економічних параметрів на характер електоральних просторів
44. Моделювання просторової поведінки виборців на прикладах.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ОСНОВНА

- Бурдье П. Соціальний простір і символічна влада. Харків: Акта, 1998. 321 с.
- Кастельс М. Мережеве суспільство: Епоха інформації. Том 1. Теорія соціальних змін. Видавництво «Юніверс2, 2000. 487 с.
- Коч С. В. Транскордоння: простір соціального порядку і політичної дії: монографія. Одеса: Фенікс 2019. 357 с.
- Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки Основи. 2000. 198 с.
- Політичні технології в сучасних владних процесах: навчальний посібник / В. Смолянчук, С. Бульбенюк, Ю. Манелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.
- Узун Ю.В. Поліморфізація політичного простору: структурний аналіз систем. Вісник донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія Політичні науки 2022 № 7 С. 10 – 18. DOI: <https://doi.org/10.31558/2617-0248.2022.7.2>
- Узун Ю.В. Політичний простір: методологічні підходи становлення та розвитку концепту. Політичне життя 2023 № 2 С 24 – 33 DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.2.4>
- Фуко М. Наглядати і карати: Народження в'язниці» (Франція, 1975). Київ: Основи, 1998. 432 с.
- Almond G., Verba S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Princeton University Press, 1963. 576 p.
- Bauman Z. Globalization: The Human Consequences. Columbia University Press, 1998. 160 p.
- Benkler Y. The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom. Yale University Press, 2006. 515 p.
- Berenshtein, S. Geopolitical Strategy and Politics. New York: Knopf, 1969. 423 p.
- Bourdieu P. Le sens pratique (The Logic of Practice). Translated by Richard Nice, Stanford University Press, 1990. 333 p.
- Bourdieu P. Social Space and Symbolic Power. Stanford University Press. 1990. 333 p.

- Bourdieu P. Structures, Habitus, Practices. Cambridge University Press. 1977 (English edition) 248 p.
- Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture (3 Vols). Wiley-Blackwell, 1996-1998. Vol. 3: End of Millennium (1998). 448 p.
- Castells M. The Rise of the Network Society. Wiley-Blackwell, 2010. 656 p.
- Chadwick A. The Hybrid Media System: Politics and Power. Oxford Press, 2017. 336 p.
- Deutsch, K. The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control. Free Press, 1963. 360 p.
- Dijk J. The Network Society: Social Aspects of New Media. London: Sage Public. 2005. 290 p.
- Easton D. The Political System: An Inquiry into the State of Political Science. NY: Alfred A. Knopf, 1953. 320 p.
- Foucault M. Surveiller et punir: Naissance de la prison. Paris: Gallimard, 1975. 396 c.
- Foucault, M. Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings, 1972-1977. Pantheon Books, 1980. 288 p.
- Giddens A. The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration. University of California Press, 1986. 417 p.
- Habermas J. The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society. Translated by T. Burger with F. Lawrence, MIT Press, 1989. 301 p.
- Harvey D. Spaces of Capital: Towards a Critical Geography. Routledge, 2001. 428 p.
- Keyes R. The Post-Truth Era: Dishonesty and Deception in Contemporary Life. New York: St. Martin's Press. 2004. 304 p.
- Lefebvre H. La production de l'espace. Paris: Anthropos. 1974. 454 p.
- Lessig L. Code and Other Laws of Cyberspace. NY: Basic Books. 1999. 297 p.
- Lipset S. M., Rokkan S. Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: NY: Free Press, 1967. P. 1–64.
- Luhmann N. Social Systems. Stanford University Press, 1995. 627 p
- Ostrom E. Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action. Cambridge University Press, 1990. 280 p
- Papacharissi Z. Affective Publics: Sentiment, Technology, and Politics. Oxford University Press, 2015. 208 p
- Parsons T. The Social System. Routledge, 1951. 575 p.
- Ratzel F. Lebensraum: A Biogeographical Study in Territorial Space. Springer, 1901. 145 p.
- Sassen S. The Global City: New York, London, Tokyo. Princeton University Press, 2001. 480 p.
- Scharpf F. W. Games Real Actors Play: Actor-Centered Institutionalism in Policy Research. Westview Press, 1997. 318 pages. Available at: Google Books
- Schmitt C. The Nomos of the Earth in the International Law of the Jus Publicum Europaeum. Telos Press, 2006. 366 p.
- Wallerstein, I. World-Systems Analysis: An Introduction. Duke University Press, 2004. 128 p.

ДОДАТКОВА

- Артеменко А. П. Топологія ідентичності в мережевих структурах соціуму. Харків : Перша цифрова друкарня, 2013. 344 с.
- Борейко Ю.Г., Федотова Т.В. Політичний простір у вимірах соціальної топології перспективи. Соціально-політичний журнал № 1, 2022 С. 71- 77 DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.1.10>
- Електронна демократія : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. К. : НАДУ, 2015. 66 с.
- Запорожченко Р. О. Ідеологія як механізм конструювання простору: імперія VS Держава модерну. «Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 3(46), 2020. С. 206–219
- Карр Н. Технологічний парадокс: Як цифрові технології змінюють наші життя. Видавництво «Старий Лев», 2014. 320 с.

- Комаров Т. Г. Інжиніринг ціннісних смислів в інформаційну епоху. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології» 2022. С. 7- 2. <https://doi.org/10.26565/-2022-42-01>
- Лісовська М. М. Партійний бренд як засіб впливу на електорат. Політичний менеджмент. 2012. № 1–2. С. 153–161.
- Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу : [монографія] Луцьк : Вежа-друк, 2014. – 400 с.
- Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 216 с.
- Стойко О. Трансформація політичних інститутів у сучасних перехідних суспільствах: монографія. К. : Логос, 2016. 416 с.
- Узун Ю.В. Привласнення простору: організація взаємодії складних політичних системах монографія. Одеса : Фенікс, 2021. 378 с
- Foucault M. Discipline and Punish: The Birth of the Prison. Translated by Alan Sheridan, Vintage Books, 1977. 333 p.
- Hobbes T. Leviathan: Or the Matter, Forme & Power of a Common-Wealth Ecclesiasticall and Civill. London: Andrew Crooke, 1651. 736 p.
- Latour B. We Have Never Been Modern. Translated by Catherine Porter, Harvard University Press, 1993. 168 p.
- Locke J. Two Treatises of Government. Cambridge University Press, 1988. 464 p.
- Lyotard J-Fis. La condition postmoderne: Rapport sur le savoir (The Postmodern Condition: A Report on Knowledge). Translated by Geoff Bennington and Brian Massumi, University of Minnesota Press, 1984. 144 p.
- Mackinder H.J. Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction. New York: Henry Holt and Company, 1919. 377 p.
- Massey D S. Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium. Oxford University Press, 1998. 376 p.
- Miller W. E., & Shanks, J. L. The New American Voter. Harvard University Press. 1996 304 p.
- North D. C. Institutions, Institutional Change, and Economic Performance. Cambridge University Press, 1990. 152 p.
- Pierson P. Politics in Time: History, Institutions, and Social Analysis. Princeton University Press, 2004. 208 p.
- Rorty R. Contingency, Irony, and Solidarity. Cambridge University Press, 1989. 201 p.
- Schmitt C. The Theory of the Partisan: A Commentary/Remark on the Concept of the Political. Michigan State University Press, 2004. 112 p.
- Tocqueville A. Democracy in America. Translated by Henry Reeve, Harper & Brothers, 1851. 488 p.
- Tufte E. R. Political Control of the Economy. Princeton University Press. 1978. 328 p.
- Wellman B. Networks in the Global Village: Life in Contemporary Communities. Boulder: Westview Press. 1999. 423 p.
- Williams R. Keywords: A Vocabulary of Culture and Society. Oxford University, 1976. 344 p.

Інформаційні ресурси

- European Consortium for Political Research. The Political Psychology Standing Group URL: <https://ecpr.eu/group/political-psychology>
- International Relations URL: https://internationalrelations.org/constructivism_in_international_relations/
- Oxford Bibliographies. URL: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199743292/obo-9780199743292-0061.xml>
- Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>